

MISJONEN OG SKOLEN

AV LEKTOR ODDRUN KÅRSTAD

Denne artikkelen er et foredrag holdt på det nordiske møtet av Lærerinnenes Misjonsforbund i Oslo i sommer. Det er tidligere trykt, bl. a. i «Vår skole» (1948 nr. 33). Også for leserne av NOTM vil den konsise innføring i emnet som foredraget gir, være av stor interesse. Det gjengis i vårt tidsskrift i forbindelse med den nye aktualitet spørsmålet om misjonen og skolen har fått gjennom Egede-Instituttets prisoppgave og publikasjoner om emnet.

R e d.

Misjonen har vært kalt eventyret i vår tids kristenliv, og det med rette. Det er ikke noe mindre enn et eventyr å lese om og leve med i den verdensomfattende ekspansjon som har foregått, bare i løpet av det siste århundre, fra de fleste europeiske land, og som bærer både det forgjettede og forkjetrede navnet misjon.

Hvorfor er den da så forkjetret, eller brukt som en billig vits i store deler av vår befolkning? En merker det helt opp til de såkalte «kulturbærende» lag i vårt folk — og oftest der. Det er ikke manglende interesse, men en total uvitenhet om hva misjon er, om dens virkemidler og oppgaver, både av kristen, sosial og humanitær art.

Vi kan vel ikke vente at disse menneskene skal lese misjonsblad eller misjonsstatistikk, men det må være en fundamental mangel ved deres almenkunnskap når et så viktig felt er blitt liggende utenfor deres bevissthetsområde.

Skylden kan ikke bare legges på dem, her kommer også skolen inn med sine oppgaver og sitt ansvar. Jeg har bladd gjennom våre skoleplaner og har til min glede funnet at misjonen har sin plass, større eller mindre, i alle skolearter hvor der er undervisning

i kristendomskunnskap. I vår grunnskole, folkeskolen, kommer den inn, særlig på de høyere trinn, både gjennom bibellesning og i kirkehistorien. I siste skoleår skal barna også få kjennskap til verdensmisjonen. Alle norske barn vet, eller burde vite, noe om misjon. Hvorfor er da «eventyret» blitt kjedelig og interesseløst for så mange? Det kan ha mange og forskjellige årsaker. Jeg vil her bare peke på to av dem. For det første at stoffet blir gitt uten den rette psykologiske innsikt, og så er det blitt isolert fra sin naturlige historiske sammenheng. Barn er jo ikke mottakelige for det samme i alle aldre. Enhver pedagog vil vite at det som griper et barn i 7—9 års alderen, kan la en 12—14 åring helt kald. Det kan være at misjonsundervisningen har vært et ubearbeidet område, pedagogisk og metodisk sett.

I de første årene er barna mest opptatt av det personlige, det som rører ved deres kjensleliv og vekker deres medynk, godhet og og omsorg. De personlig pregete fortellingene om barns liv og vanskeligheter under fjernere himmelstrøk blir like spennende som eventyr, og taler til deres godhets- og ømhetstørstende hjerte. Det er om en vil «solskinnsfortellingenes» tid og gir grunnlag for misjonsappellen i voksen alder.

Men så kommer det som rektor Gästrin kaller de kalde årene. Da gir de stemningsfylte fortellingene avsmak hos mange. De er kommet i samlealderen. Det er bare «facts» som interesserer. Der har misjonsreisene sin store sjanse, helt fra Paulus til Stanley og alle det 19. og 20. århundres pionerer. Gästrin sier: Ble dette utnyttet rett, ville en ikke løpe den risiko at voksne mennesker nesten ikke vet noe om kristendom og enda mindre om misjon.

Spørsmålet hvorfor en driver misjon pleier først å trenge seg fram i neste grubleperiode, pubertetsalderen. Det er et av de vanskelige spørsmål for den som har med ungdomsskoler og den høgre skolen å gjøre. Der gjelder det at misjonen ikke blir løst fra sin sammenheng med alminnelig historie, med kampen mellom hvite imperialister og de våknende nye eller gamle verdensdeler.

Paulus' ord: «Jeg står i gjeld til greker og barbarer,» har ikke bare sin rent religiøse adresse. Det har en skremmende aktualitet når det gjelder den hvite rases overgrep overfor de fargede folkeslag. Ibsens ord om Peer Gynts transaksjoner på østen lyder kynisk: «Hver

vår jeg guder eksporterte, hver høst jeg prester utklarte,» men det gir et sant bilde av europeisk kulturs gave til ikke-kristne land. Gudene nå heter bare whisky, kunstige stimulanser, europeisk-amerikansk fornøylesliv etc. Det er de sider de først lærer å kjenne av vår høypriste hvite kultur.

På denne bakgrunn må de unge få se at misjonen kommer som et nødvendig og ofte meget vanskelig korrektiv til det bilde tvilsomme handelstransaksjoner og imperialistiske kriger har gitt av det kristne Europa.

Skolen bør også hjelpe de unge bort fra falsk misjonsromantikk. Nettopp fordi situasjonen er slik som den er, står ikke hedningene og venter med lengsel på det kristne budskap. Det blir møtt med mistro og uvilje hos mange folkeslag. Og så kan det åpnes perspektiv for de unge over de små lands oppgaver, ikke bare i folkeforsoningens tjeneste, men som bærer av det kristne fredsbudskap, befridd for enhver imperialistisk bihensikt. Det gir vidde og utsyn til vårt misjonsarbeid, som vår skoleungdom trenger å få øynene opp for, og er kanskje det mest velsignelsesrike ved all nordisk misjon.

De unge bør også få se vekselvirkningen, at misjon ikke bare er ytelse, men en gave til det land som sender ut misjonærer. At den gir utvidet horisont, ikke sneversyn, at den er et åpent vindu ut mot verden for mange mennesker som ellers ville leve innestengt.

Misjonen skal ikke og bør ikke be om unnskyldning for at den er til. Heller ikke i skolen. Den er en av våre stolteste kulturinnsatser. Men vi har kanskje vært for redde for å understreke den kulturelle betydning. Resultatene av språkforskningen, de mange folkeslag som ikke bare har fått sin bibel, men grunnlaget for sitt skriftspråk, lagt ved årelangt slit av utholdende og selvlærte misjonspionerer. Slike «facts» fenger i unge sinn. Eller en kan ta en detalj som dette at *kvinnens frigjøring i Kina kan føres direkte tilbake til misjonens arbeid*. Eller hospitalsarbeidet og kampen mot tropiske sykdommer og samfunnsykdommer som truer med å legge folkeslag øde. Det er en humanitær innsats som vår ungdom bør kjenne til. Så slipper en kanskje klagene over at landets valuta blir brukt til å føre norske borgere hjem etter opptil 13 års tjenestetid i misjonsarbeidet, istedenfor at den burde ha vært brukt til nylonstrømper og kosmetikk.

Vi vil ikke forkynne det som englenderne kaller «a social gospel» som misjonens endelige mål. Det må stå uavkortet. Men Jesus Kristus brukte ofte rent menneskelig hjelp for å nå inn til den åndelige nød. Også misjonen kan godt være seg disse midler bekjent, når den ikke taper målet av sikte.

Og der kommer jeg til det siste punkt jeg vil nevne, fordi det er et spørsmål alle religionslærere møter: «Hvorfor kan vi ikke la hedningene i fred med sine religioner? De har det da så godt som de har det». Vi har fått et åndelig snobberi her i landet som smitter over på skoleungdommen. Det er fint og moderne å interessere seg for Buddha og Muhamed og alle de store religionsstifterne. Man har ofte en omsorg for å bevare deres lære som er helt rørende, men kristne moralkrav og kristen forkynnelse er det flaut å ta alvorlig. Har dette noe å gjøre med avstandens nimbus, eller er det at disse religiøse systemer ikke er noen fare for ens hjertefred? Vi må prøve å lære vår ungdom respekt for all religiøs søken, også i de ikke-kristne religioner, men den respekt skal også ytes kristendommen. Da først vil de bli opdradd til ærlighet og åpenhet overfor misjonsproblemene. En kristen religionsforsker har sagt: I de ikke-kristne religionene strekker menneskenes lengsel seg mot Gud, men i det kristne evangelium bøyer Gud seg ned til menneskene og løfter dem opp til seg. All menneskelig søken har derfor fått sitt svar i det kristne evangelium. Og dette svar har vi ikke bare rett til, men også uavviselig plikt til å gi til hele den urolige og ventende verden.